

ตัวตนคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา

Identities of Melayu Muslims in Urban Yala

นียมาล อาแย¹

คำสำคัญ : ตัวตน, คนมลายูมุสลิม

Keywords : Identities, Melayu Muslim

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเรื่องตัวตนคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา ได้เลือกพื้นที่ศึกษาที่จังหวัดยะลา ในเขตเทศบาลนครยะลา โดยเลือกชุมชนตลาดเก่า และย่านสายกลาง ใช้วิธีศึกษาโดยการวิจัยข้อมูลภาคสนาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ซึ่งได้กระทำผ่านวิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การพูดคุยสนทนาและการใช้ประสบการณ์ร่วมในบางกิจกรรมตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมกับกาลเทศะและนำมาจัดประมวลผลข้อมูล สุดท้ายจึงได้จัดทำรายงานผลวิจัย โดยพรรณานวเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า ความเป็นตัวตนและพื้นที่ทางสังคมคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลานั้นในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างตัวตนของคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา คนมลายูมุสลิมมีการสร้างตัวตนที่หลากหลายและแตกต่างกันโดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ภายใต้พื้นที่เมืองยะลานั้นที่มีความเป็นเมืองและความหลากหลายของผู้คนกับบริบทความเป็นเมืองยะลา ความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมกับ คนต่างชาติพันธุ์

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาพัฒนมนุษยและสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 90110

* Corresponding author : โทรศัพท์ 08-6958-4016 Email-mangyala2006@hotmail.com

ความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมกับเพื่อนบ้าน ความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมกับการทำงาน และความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมกับพื้นที่เมือง

ส่วนในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลานั้นพบว่าคนมลายูมุสลิมก็อาจจะมีการเลือกรับกับที่จะไม่รับในการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับบริบทของพื้นที่และความเป็นลักษณะเฉพาะของผู้คนในพื้นที่ ซึ่งบางสถานการณ์ก็ต้องการช่วงชิง ต่อรอง อีกทั้งการอยู่ร่วมกับคนมลายูมุสลิมเองและคนอื่นในพื้นที่ การแสดงความเป็นตัวตนก็มีลักษณะที่ต้องสร้างและยอมรับความหมาย การนิยามใส่รหัสพื้นที่มีต่อสิ่งที่ได้พบเห็นและมีความสัมพันธ์ด้วย ซึ่งอัตลักษณ์ดังกล่าว อาจเป็นสิ่งที่หยุดนิ่งในขณะที่บางอย่างก็เป็นสิ่งที่มีการปรับเปลี่ยนขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและบริบทของการปรับเปลี่ยนตามช่วงเวลา

Abstract

This paper aims to present Identities of Melayu Muslims in Urban Yala , Talad Kouw and Sai Klang of Yala municipality, Yala Province was chosen as a case study. The research was conducted by a participatory action research observation and non structure interview This study was a basic research in accordance with research method of field work involving participatory observation and interaction with key informants via non structure interview, conservation, and the application of joint experience as deemed appropriate to the circumstance concerned. The data were then compiled into findings, and finally a report was undertaken on the findings in the form of analytical descriptive.

The findings reveal that the identity and social space construction of Melayu Muslims in Yala urban, in term of identity formation, the Melayu Muslims have variety of ways to form their identity. This identity formation process was developed under its urban environment of Yala and the ethnic diversity of its population within its urban context and interaction of Melayu Muslims with other ethnic groups, interaction of Melayu Muslims with their neighbors as well as the relationship of Melayu Muslims with heir works and urban space.

In term of social space construction, the study reveals that Melayu Muslims both decided to face and avoid the social interaction of the people, in some circumstances, the reaction goes through contest and negotiation. Moreover, the co-existing of Melalyu Muslims themselves and the others in the identity construction spaces is the process of creating and accept the definition, coding what they experience and interact with that can be static and dynamic.

คำนำ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ﴿١٣٠﴾

ความว่า “โอ้มนุษย์ทั้งหลาย แท้จริงเราได้บังเกิดพวกเจ้ามาจากเพศชาย และเพศหญิงและเราได้ทำให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่าและตระกูลเพื่อจะได้รู้จักกัน” บทอัลหุญรุด โอองการที่ 13

ประโยคข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งที่ปรากฏในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ในบทอัลหุญรุด โอองการที่ 13 ซึ่งผู้นับถือศาสนาอิสลามมีความเชื่อว่า มนุษย์ถูกสร้างขึ้นด้วยพระประสงค์ของอัลเลาะห์ (พระผู้เป็นเจ้า) และจากการรณธธิบายของสุฟล บุลมาเลศ (2549) ในอัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทยได้กล่าวไว้ว่า อัลเลาะห์ทรงสร้างมนุษย์ให้มีความแตกต่างระหว่างเผ่า ตระกูล และประชาชาติ หรือความแตกต่างทางด้านภาษา คำพูด ผิวพรรณ และขนบธรรมเนียมประเพณี มิได้เป็นสาเหตุให้มีการแตกแยกเป็นศัตรูกัน แต่เพื่อให้มีการรู้จักกัน ปกป้องหาหรือกัน และร่วมมือกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม (สุฟล บุลมาเลศ, 2549 : 1044) หลักคำสอนดังกล่าวได้ชี้ว่า มนุษย์มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งกระจายอาศัยอยู่ทั่วโลก

“คนมลายู” ก็เป็นกลุ่มคนในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของคนที่มีอยู่ในโลก ซึ่งนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2550) กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์มลายูว่า เป็นกลุ่มใหญ่ของประชากรโพลีนีเซียน ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่เกาะและคาบสมุทรทางตอนใต้ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550: 18) คนมลายูส่วนใหญ่้นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูและมีการใช้ชีวิตที่ผูกโยงอยู่กับวัฒนธรรมมลายูผสมกับคำสอนทางศาสนาอิสลามถือเป็นวัตรปฏิบัติที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต คนมลายูมุสลิมในประเทศไทยส่วนใหญ่จะอาศัยในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้และมีการเรียกกลุ่มคนดังกล่าวนี้ในหลากหลายลักษณะ เช่น เรียกว่า “คนไทยมุสลิม” เป็นการเรียกที่ไม่พิจารณาว่ามีชาติพันธุ์ใด แต่ถือเป็นคนไทย มีสัญชาติไทย หรืออาศัยอยู่ในประเทศไทย หรือเรียกว่า “คนไทยเชื้อสายมลายู” เป็นคนไทยที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคใต้ตอนล่างและมีเชื้อสายมลายู รวมถึงการเรียกว่า “คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู” ก็เป็นการเน้นถึงความเป็นคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามและเป็นคนเชื้อสายมลายูด้วยนั่นเอง

คนมลายูมุสลิมจะเรียกตัวเองว่า ออแหมนayu ออแหมแปลว่าคน นายูหมายถึงมลายู ออแหมนายูจึงหมายถึงคนมลายูมุสลิม และจะเรียกคนมุสลิมที่มาจากจังหวัดอื่นของประเทศไทย เช่น สงขลา นครศรีธรรมราช กรุงเทพฯ ว่า ออแหมอิสแล (คนอิสลาม) ไม่เรียกรวมว่าออแหมนายู เพราะไม่ใช่คนมุสลิมที่มีเชื้อสายมลายู (ครองชัย หัตถา, 2541: 94) การศึกษาตัวตนหรืออัตลักษณ์ของคนที่จะนำไปสู่ความเข้าใจต่อความซับซ้อนในวิถีชีวิตของคนที่ถูกแสดงออกมามีความสัมพันธ์กับคนในสังคมและการปะทะประสานไปมาระหว่างกันนั้น จึงทำให้อัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของมนุษย์จะถูกแสดงออกมา ดังที่แคเธอริน วูดเวิร์ด (Kathryn Woodward) (1997) กล่าวถึงอัตลักษณ์ว่าเป็นสิ่งที่บ่งบอกให้เรารู้ว่าเราเป็นใครบนพื้นฐานของความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ซึ่งความเป็นตัวตนหรือความ “เหมือนกัน” ของเรานั้นย่อมมีนัยของความ “แตกต่าง” จากคนอื่นที่เรามีปฏิสัมพันธ์ด้วย อันเป็นพื้นฐานของการขีดเส้น

แบ่งความเป็นคนใน หรือคนนอกและความเป็น “เรา” กับความเป็น “เขา” ในสังคม (Woodward, 1997: 2) ด้วยบริบทของความเป็นเมืองจึงเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจศึกษาแม้ว่าลักษณะของความเป็นเมืองมีความคล้ายกัน ดังที่ วิล วังศ์สืบทิต (2535) ให้ความหมายของคำว่า “เมือง” หมายถึง การตั้งถิ่นฐานถาวรขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วย อาคาร บ้านเรือนและสิ่งปลูกสร้างถาวร มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค เช่น ประปา ไฟฟ้า และถนนเป็นต้น เมืองจะเป็นที่อยู่อาศัยของพลเมืองจำนวนมาก มีความหนาแน่นของประชากรในระดับสูงประชากรของเมืองประกอบด้วย คนต่างเพศ ต่างวัย ต่างสถานภาพ อาชีพพื้นฐานของประชากรเมืองไม่ใช่อาชีพเกษตรกรรม เมืองจะมีระบบการบริหารและการปกครองเป็นของตนเอง และลักษณะเด่นที่เห็นได้ชัดของเมืองอีกประการหนึ่ง คือ เมืองจะประกอบด้วยองค์กรทางสังคมมากมาย นอกจากนั้นเมืองยังเป็นศูนย์รวมของขนบธรรมเนียมประเพณี อีกด้วย (วิล วังศ์สืบทิต อ้างใน สุรีย์ บุญญาพวงศ์, อากร บัวคล้าย และ อัษฎางค์ โปราณานนท์, 2547)

ทว่าลักษณะความเป็นเมือง ก็ไม่อาจจะเปรียบเทียบความเป็นเมืองกับเมืองอื่นได้ แต่ละเมืองก็มี ความเป็นเมืองแตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับความเป็นเมืองที่อยู่ในบริบทของความเป็นชายแดนภาคใต้ ก็ไม่อาจจะมีความเหมือนกันได้โดยตรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ขนาดพื้นที่ สภาพของผู้คนในด้านความเชื่อ การ ใช้ภาษา และการเปิดรับวัฒนธรรมของแต่ละเมือง ดังนั้นการให้ความสนใจพื้นที่ในเขตเมืองได้นำไปสู่การ เลือกชุมชนตลาดเก่า และย่านสายกลางเป็นพื้นที่ศึกษา สำหรับชุมชนตลาดเก่าเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งอยู่ ในเขตเทศบาลนครยะลา ส่วนย่านสายกลาง เป็นย่านเศรษฐกิจย่านหนึ่งของจังหวัดยะลา ที่มีผู้คนอาศัย อยู่อย่างน้อยสองกลุ่มชาติพันธุ์ คือคนมลายูมุสลิม และคนไทยเชื้อสายจีน โดยทั้งสองกลุ่มนี้ได้ ประกอบธุรกิจการค้าในหลากหลายลักษณะ และยังเป็นพื้นที่พบปะสังสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อยู่ในลักษณะของการแต่งกาย การใช้ภาษา เป็นต้น พื้นที่ศึกษาทั้งสองแม้จะมีความเป็นเมืองที่มีลักษณะ ต่างกัน แต่ทั้งสองพื้นที่ก็สามารถเชื่อมโยงผู้คนทั้งจากในพื้นที่ ซึ่งจะไประหว่างพื้นที่ วิถีชีวิต สภาพสังคม ทั้งวัฒนธรรมมลายูและอิสลาม และวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น วัฒนธรรมไทย และจีน ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ สามารถมองเห็นได้ผ่านการดำเนินชีวิตของคนมลายูมุสลิมและคนอื่น ๆ ทั้งในระดับปัจเจกและในระดับ สังคมยังสามารถเห็นถึงการแสดงตัวตน การช่วงชิง และเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ จะเห็นได้ว่าบริบทความเป็นเมืองดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความเชื่อมโยง และความซับซ้อน ของคนกลุ่ม ต่างๆ และไม่สามารถแยกกลุ่มคนขาดจากกันได้อย่างสิ้นเชิง

นอกจากลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าวแล้ว ในพื้นที่ยังมีความขัดแย้งที่ถูกเรียกว่าเป็น เหตุการณ์ความไม่สงบ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความรุนแรงดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2547 เมื่อเกิดเหตุการณ์การสังหารเจ้าหน้าที่ และประชาชนรวมทั้งการทำลายทรัพย์สินของรัฐอย่างต่อเนื่อง (กฤษดาวรรณ หงส์ถาวรภักดิ์และโสรัจจ์ หงส์ถาวรภักดิ์, 2549: 103) ซึ่งไม่อาจกล่าวได้ว่าแท้จริง แล้วมีสาเหตุมาจากอะไร ปรากฏการณ์นี้ทำให้ผู้คนต้องปรับตัวและแสดงตัวตนต่อบริบททางสังคมที่เกิดขึ้น

ด้วยพลวัตของสังคมที่มีอยู่ แต่ละสังคมก็มีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ถิ่น อาศัยที่คนมลายูมุสลิมอาศัยอยู่ ได้ทำกิจกรรม ได้มีการแสดงออกเพื่อจะแสดงตัวตนให้ผู้คน และบริบท แวดล้อมได้ทำความเข้าใจความเป็นตัวตนของคนมลายูมุสลิม ได้รับรู้ ทำความเข้าใจ และปฏิสัมพันธ์กัน

จากความสำคัญที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงตัวตนของคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา ผ่านมุมมองการสร้างตัวตนในมิติของอัตลักษณ์ และมิติพื้นที่ทางสังคมที่แสดงออกถึงความเป็นคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา โดยมีความมุ่งหวังว่า ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถก่อให้เกิดความเข้าใจความซับซ้อนที่มีต่อคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา

อุปกรณ์และวิธีการ

การศึกษาเรื่อง “ตัวตนคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และให้ความสำคัญกับข้อมูล และให้ความสำคัญกับข้อมูลในภาคสนาม (Field Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากสองวิธีด้วยกัน วิธีแรกผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากสนาม วิธีที่สองคือศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ในส่วนของข้อมูลจากภาคสนาม ศึกษาความซับซ้อนในการใช้ชีวิตของคนมลายูมุสลิมผ่านปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสนาม ซึ่งสามารถมองเห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการนิยามตัวตนของคนมลายูมุสลิม เพื่อให้เห็นปรากฏการณ์ในบริบทของการต่อรอง ช่วงชิง และการนิยามความหมายภายใต้ปรากฏการณ์ทางสังคมในพื้นที่ รวมถึงบริบทต่างๆ ส่วนข้อมูลจากเอกสารประกอบด้วยข้อมูลในสามลักษณะ ลักษณะแรกเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ เช่น ประวัติของชุมชน เพื่อให้เห็นสภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ ลักษณะที่สองเป็นข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ บทวิเคราะห์ วิจารณ์ งานวิจัยลักษณะสุดท้ายเป็นข้อมูลด้านแนวคิด ทฤษฎี ผู้วิจัยเลือกเขตเมืองยะลาเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยผู้คนที่มีความหลากหลาย ในด้านชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของผู้คน เป็นพื้นที่ที่มีการปะทะประสาน มีการช่วงชิง ต่อรอง นิยามความหมายระหว่างกลุ่มคนกัน อย่างซับซ้อน และหลากหลาย และผู้วิจัยจึงได้เลือกชุมชนตลาดเก่า และย่านถนนสายกลางในเขตเทศบาลนครยะลาเป็นพื้นที่ศึกษา ชุมชนตลาดเก่าและย่านสายกลางซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครยะลา ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตเมือง ส่วนในประเด็นของการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยคนมลายูมุสลิมที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ขณะที่คนมลายูมุสลิมอื่นๆ และคนอื่นๆ เป็นผู้ให้ข้อมูลรอง รวมถึงได้มุ่งพิจารณาบริบททางสังคมของพื้นที่ในเขตเมืองยะลาด้วย โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเลือกกลุ่มคนที่ศึกษา

ลักษณะข้อมูล	แหล่งข้อมูล	ลักษณะของแหล่งข้อมูล	วิธีการศึกษา
1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)	คนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา	คนไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลามที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองยะลา	สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ สังเกตอย่างมีส่วนร่วม เวลาทำงานและส่วนตัว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	แหล่งข้อมูล	ลักษณะของแหล่งข้อมูล	วิธีการศึกษา
2.ผู้ให้ข้อมูลรอง	คนมลายูมุสลิมอื่น ๆ	คนไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลามในเมืองยะลาที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลหลัก แต่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเชิงบริบท	สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการด้วยการพูดคุยสนทนา และใช้สังเกตอย่างมีส่วนร่วมตามโอกาสที่พบเจอในขณะที่ยุ้ยงพื้นที่ศึกษาเพื่อเก็บข้อมูล
	กลุ่มคนอื่น ๆ	คนไทยเชื้อสายไทย คนไทยเชื้อสายจีน คนปากีสถาน คนพม่าฯ	
3.บริบทของพื้นที่ศึกษา	สภาพพื้นที่โดยทั่วไป และสภาพทางสังคม วัฒนธรรม	สภาพของเมือง สถานที่ เรื่องเล่า และพฤติกรรม ประสพการณ์ ของผู้ให้ข้อมูล การนำเสนอสื่อ ป้าย โปสเตอร์ เป็นต้น	สังเกตปรากฏการณ์ ความเคลื่อนไหวและความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทสังคม

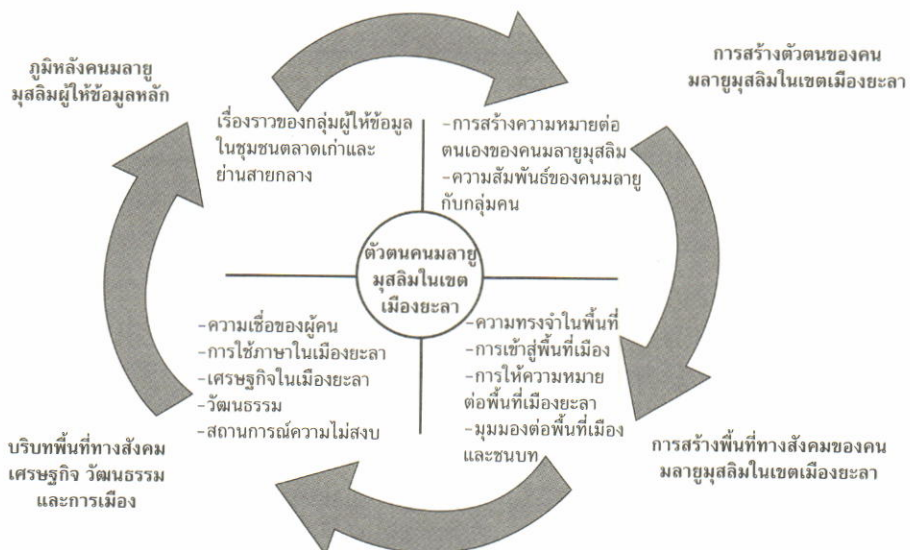
จากตารางที่ 1 การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยคนมลายูมุสลิมที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีอยู่ในพื้นที่ศึกษาคือ คนไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีความแตกต่างหลากหลายในความเป็นตัวตนและการแสดงออกตามบริบทและช่วงเวลา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้มองบริบททางสังคมเพื่อดูความเคลื่อนไหวในแง่ต่างๆ ในพื้นที่จากสภาพของเมือง สภาพของสถานที่ต่างๆ ในเขตเมืองยะลาที่เกิดขึ้นโดยพิจารณาผ่านสื่อ ป้าย โปสเตอร์ เป็นต้น การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยไม่ได้เจาะจงว่าคนเหล่านั้นจะมีคุณสมบัติส่วนบุคคล ซึ่งแต่ละคนอาจมีสถานภาพที่เหมือนหรือต่างกันได้ เพราะผู้วิจัยมองว่าไม่ว่าคนมลายูมุสลิมหรือคนอื่นที่แวดล้อมคนมลายูมุสลิมจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม ย่อมต้องเผชิญกับความซับซ้อนในสังคมได้เสมอ ส่วนการเข้าสู่พื้นที่ศึกษาผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับบรรยากาศและสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งสถานที่ที่คนมลายูมุสลิมให้ความสำคัญ และผู้วิจัยได้จัดทำแผนที่ทางกายภาพ (Physical map) ในการศึกษาครั้งนี้ และได้แบ่งหน่วยการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้คือระดับความสัมพันธ์เชิงอำนาจของคนมลายูเป็น 2 ลักษณะคือความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบคนใน (Inside Relationship) เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมที่มีต่อคนมลายูมุสลิมด้วยกันเองและความสัมพันธ์

เชิงอำนาจแบบคนนอก (Outside Relationship) ความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมที่มีต่อคนอื่น ๆ เช่น คนไทยเชื้อสายไทย คนไทยเชื้อสายจีน คนมุสลิมเชื้อสายปากีสถาน คนมุสลิมเชื้อสายพม่า เป็นต้น และระดับพื้นที่ทางกายภาพระหว่างคนมลายูมุสลิมกับพื้นที่ศึกษาที่สะท้อนออกมาเป็นเรื่องราว เหตุการณ์ บริบททางสังคม วัฒนธรรม และอื่น ๆ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การมีตัวตนในพื้นที่เมืองดังกล่าวได้สะท้อนถึงชีวิตของคนมลายูมุสลิมที่มีความแตกต่างอย่างหลากหลายขึ้นอยู่กับให้ความหมายของสิ่งที่คนมลายูมุสลิมได้พบเจอและมีประสบการณ์ด้วย ทำให้สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องราวที่คนมลายูมุสลิมได้สะท้อนออกมาบนพื้นที่เมือง กล่าวได้ว่าเรื่องราวของคนมลายูมุสลิมในพื้นที่เมืองยะลา มีความเป็นตัวตนที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน ขณะที่บางบริบทและบางช่วงเวลาก็มีการแสดงออกที่เหมือนกันซึ่งอยู่ภายใต้พื้นที่เมืองที่มีผู้คนที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่างที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทำให้คนมลายูมุสลิมได้แสดงความเป็นตัวตนในลักษณะที่เลื่อนไหลไปตามสภาพของพื้นที่และคนอื่น ๆ

ความเป็นตัวตนของคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลาดังกล่าว เป็นการแสดงตัวตนที่อยู่บนพื้นที่แบบเมือง ที่ผู้คนได้มีการมองพื้นที่ มองกลุ่มคน และบริบททางสังคม โดยถูกสะท้อนออกมาเป็นภาคปฏิบัติการของคนมลายูมุสลิมที่อาศัยในเขตเมืองยะลา แม้ว่าลักษณะทั้งหมดที่กล่าวมาจะเป็นช่วงเวลานหนึ่งที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแต่ก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในขณะลงสนามวิจัย ที่ไม่อาจปฏิเสธการสะท้อนภาพเหล่านั้นจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ เนื่องจากการกระทำของคนและความเป็นพื้นที่ที่มีอยู่นั้นมีเรื่องราวเกิดขึ้นมากมายภายใต้ลักษณะที่แตกต่างกันอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงตัวตน และการสร้างพื้นที่ทางสังคมแก่ตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอภาพประกอบเพื่อให้เห็นความตัวตนโดยภาพรวม ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 แสดงภาพการใช้ชีวิตและความเป็นตัวตนของคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงถึงคนมลายูมุสลิมมีการใช้ชีวิตและแสดงออกความเป็นตัวตนในเขตเมืองยะลาอย่างหลากหลายและแตกต่างกัน จากการสร้างตัวตนและพื้นที่ทางสังคมในลักษณะและพื้นที่ศึกษาที่แตกต่างกัน ในส่วนของการความเป็นตัวตนนั้นคนมลายูมุสลิมก็มีสร้างความเหมือนในกลุ่มตนเอง และความต่างในกลุ่มคนอื่นภายใต้ความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน มีการช่วงชิง ต่อรองกัน และบางโอกาสก็มีการสร้างความหมายต่อกลุ่มตนเอง และบริบทแวดล้อม อย่างไรก็ตามคนมลายูมุสลิมก็ไม่ได้ตัดขาดหรือพยายามแยกตัวเองออกจากบริบทได้อย่างสิ้นเชิง พื้นที่เมืองยะลามีสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย

ในส่วนของพื้นที่ทางสังคมของคนมลายูมุสลิมก็ได้สะท้อนออกมาได้แก่ ความทรงจำที่อยู่ในพื้นที่ของคนมลายูมุสลิม และการเลือกเมืองยะลาเป็นหนทางการเข้าสู่เมืองเพื่อโอกาสในการใช้ชีวิต เป็นต้น พร้อมทั้งได้สร้าง และพบเจอห้วงความหมาย การนิยามในแบบต่าง ๆ ในพื้นที่ ขณะเดียวกันก็ได้สะท้อนเรื่องราวมุมมองที่มีต่อเมืองและความหลากหลายของกลุ่มคนต่าง ๆ พร้อมกันไปกับการใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่เมืองด้วยนั้น ทำให้คนมลายูมุสลิมมีการสร้างตัวตนและพื้นที่ทางสังคมที่หลากหลาย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องตัวตนคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา นี้ ได้ตอบคำถามการวิจัยใน 2 คำถาม โดยคำถามแรกคือ คนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา มีการสร้างตัวตนภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างไร และคำถามที่สองคือ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง คนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา มีการสร้างพื้นที่ทางสังคมอย่างไร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ประเด็นคำถามแรก ศึกษาเรื่องการสร้างตัวตนของคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา คนมลายูมุสลิมมีการสร้างตัวตนที่หลากหลายและแตกต่างกัน ภายใต้พื้นที่เมืองยะลาที่มีความเป็นเมือง และความหลากหลายของผู้คน ทำให้ความเป็นตัวตนถูกสร้างจากการที่คนมลายูมุสลิมมองตัวเองอย่างไรภายใต้ความสัมพันธ์กับตนเองและคนอื่น ดังนั้นการสร้างตัวตนของคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลาพบว่า การสร้างตัวตนผ่านการสร้างความหมายต่อตนเอง และผ่านความสัมพันธ์กับกลุ่มคน

ประเด็นแรกพบว่าการสร้างความหมายต่อตนเองของคนมลายูมุสลิมสะท้อนออกมาในประเด็น เช่น ภาษาพูด การแต่งกาย ชีวิตส่วนตัว และชีวิตที่ผูกติดกับการทำงาน และประเด็นที่สองได้แก่ความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมกับกลุ่มคน เช่น ความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมกับคนต่างชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมกับเพื่อนบ้าน ความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมกับการทำงาน และความสัมพันธ์ของคนมลายูมุสลิมกับพื้นที่เมือง

ประเด็นคำถามที่สอง ศึกษาเรื่องการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา คนมลายูมุสลิมก็อาจจะมีการเลือกรับและไม่รับกับการปะทะประสานกับบริบทของผู้คนและสภาพพื้นที่ด้วย ซึ่งบางสถานการณ์ก็ต้องมีการช่วงชิง ต่อรอง อีกทั้งการอยู่ร่วมกับคนมลายูมุสลิมเองและคนอื่นในพื้นที่การแสดงความเป็นตัวตนก็มีลักษณะที่ต้องสร้างและยอมรับความหมาย การนิยามใส่รหัสพื้นที่ที่ต่อสิ่งที่ได้พบเห็นและมีความสัมพันธ์ด้วยอาจเป็นสิ่งที่หยุดนิ่งและบางอย่างก็เป็นสิ่งที่มีการปรับเปลี่ยนตามช่วงเวลา ซึ่งรหัสของพื้นที่บางโอกาสก็เป็นสิ่งที่กำหนดการกระทำของคนมลายูมุสลิม การสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนมลายูมุสลิมในเขตเมืองยะลา พบว่า ประเด็นแรกคือความทรงจำในพื้นที่ในอดีตผ่าน

การสะท้อนสภาพสังคมในอดีต ประสบการณ์การทำงาน พื้นที่ขอบเขตของรัฐ การข้ามพื้นที่ไปมาการปรับเปลี่ยนทางกายภาพ การนิยามความทรงจำต่อพื้นที่ และความสัมพันธ์ของกลุ่มคน ประเด็นที่สองการเข้าสู่เมือง โดยผ่านการชักชวนจากเพื่อน มองความสบายและสิ่งอำนวยความสะดวก มองทำเลที่ตั้งในการทำ การค้า และการหารายได้และการประกอบอาชีพ ประเด็นที่สามการให้ความหมายต่อพื้นที่เมืองยะลา โดยผ่านความหมายทางกายภาพ ภูมิประเทศ ความหมายที่รัฐกำหนด ความหมายตามที่มาและประวัติศาสตร์ ความหมายเชิงความสัมพันธ์ของคน และความหมายพื้นที่ทางการค้า และประเด็นสุดท้ายประเด็นมุมมองของคนมลายูมุสลิมต่อพื้นที่เมืองและชนบท ผ่านมุมมองเชิงเปรียบเทียบ

การใช้ชีวิตของคนมลายูมุสลิมในพื้นที่เมืองยะลา มีภาคปฏิบัติการที่หลากหลาย ตามช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เป็นกลุ่มคนหนึ่งในสังคมอันหลากหลายที่มีความเคลื่อนไหว ความซับซ้อน เช่นเดียวกับคนกลุ่มอื่นในสังคมเช่นกัน การนำเรื่องราว ประสบการณ์ การใช้ชีวิตในแง่ต่างๆ ออกมานี้ จึงเป็นการทำความเข้าใจคนมลายูมุสลิมในฐานะมนุษย์ที่มีการนึกคิด สำนึก คำพูด การดำเนินชีวิต หรือความเป็นชีวิตที่อาจสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมบริบทได้แตกต่างกันไปในแต่ละคน เพื่อสร้างและแสดงความเป็นตัวตนพร้อมกันไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์และโสรัจจ์ หงส์ดารมภ์. (2549). วาทกรรมเกี่ยวกับภาคใต้และความรุนแรงในสังคมไทย. ใน มองสังคมผ่านวาทกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครองชัย หัตถา. (2541). ปัตตานี การค้าและการเมืองการปกครองในอดีต. ปัตตานี : โรงพิมพ์มิตรภาพ.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2550). สังเขปประวัติศาสตร์มลายูปัตตานี. ใน นิธิ เอียวศรีวงศ์, บรรณาธิการ. มลายูศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาชนมุสลิมในภาคใต้. 16-55. กรุงเทพฯ : สายธุรกิจโรงพิมพ์.

สุพล บุญมาเลิศ. (2547). อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร.

สุรีย์ บุญญาพวงศ์ ; อารก บัวคล้าย และ อัษฎางค์ โปราณานนท์. (2547). “สมรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติการกิจด้านการผังเมือง (The capability of local government in land use planning)”. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (สำเนา)

Woodward, Kathryn. 1997. “Identity and difference”. London : Sage.